

Waarom het Hollands het Hollands heet

- door Dirk Goes -

Het ligt voor de hand te denken dat de Hollandse verdediging (1. d4 f5) is genoemd naar een Nederlandse schaker. Is dat waar? Ja en nee. De schaakmeester Elias Stein (1748-1812), want over hem heb ik het, woonde weliswaar het grootste deel van zijn leven in Den Haag, maar hij was geboren en getogen in het nabij Straatsburg gelegen Forbach, waar hij grote bekendheid genoot als schaakleraar. Dat kwam ook stadhouder Willem V ter ore, en hij besloot hem naar Den Haag te halen om daar schaakles te geven aan zijn zoons Willem Frederik (de latere koning Willem I) en Willem George Frederik.

Stein was een groot aanhanger van de zet 1. f5 als antwoord op 1. d4. Deze opening was destijds algemeen bekend onder de naam Stein-opening, maar omdat Stein de rest van zijn leven in Den Haag bleef wonen kreeg het langzaam maar zeker de naam Hollands.

In 1789 publiceerde Stein zijn boek 'Nouvelle essai sur le jeu des échecs, avec des réflexions militaires relatives à ce jeu', met een speciaal voorwoord voor de prinsjes, als volgt:

A Leurs Altesses Sérénissimes

Guillaume Frederic

Et

Guillaume George Frederic

Princes d'Orange et de Nassau,

etc., etc., etc.

Messeigneurs,

Le jeu des Echecs faisant partie de la récréation
de Vos Altesses Sérénissimes, je prends la liberté
de Vous dédier ce léger Ouvrage que j'ai composé
sur les principes.

Frans was de taal van het hof, vandaar, en de term *réflexions militaires* kan niet los worden gezien van het feit dat Stein in het schaakspel een metafoor van de oorlog zag.

Grote meesters, waarvan Euwe, Aljechin, Botwinnik en later Kortsjnoi de bekendsten waren, hadden de opening op hun repertoire staan, maar niet iedereen was ervan gecharmeerd. Petrosjan vond het maar niks, getuige zijn volgende uitspraken:

- “Als iemand het Hollands wil spelen moet je dat vooral niet verhinderen”.
- “Na 1. d4 f5 komt er maar één zet in aanmerking: 2. f5-f7”.

Stein overleed op 12 september 1812 en werd begraven op de Joodse Begraafplaats aan de Scheveningseweg te Den Haag, waar in 1997 een straat naar hem werd genoemd.